

Fornybar
Norge

Velferdsgeneratoren

Fornybarnæringens ringvirkninger i samfunnet

Desember 2024

INNHOOLD

SAMMENDRAG	2
BAKGRUNN	4
DIREKTE OG INDIREKTE SYSSELSETTING	6
Arbeidsplasser i næringen.....	6
Kjøp av varer og tjenester	8
Fornybarnæringen er fastlandets mest produktive næring.....	9
Fornybarvekst også innen transportsektoren.....	10
Energiomstillingen fører til rask vekst for liten Karmøy-bedrift	11
Kutter utslipp fra byggeplasser over hele Norge	12
OFFENTLIG VELFERD	14
Statlige inntekter og velferd	16
Kommunale inntekter og velferd	18
Fornøyde lokalsamfunn	21
Dette er kompensasjonsordningene	22
KRAFTFOREDLENDE INDUSTRI	25
METODE	26
FOTNOTER	27

SAMMENDRAG

Fornybarnæringen er en velferdsgenerator. I Norge alene bidrar den til rundt 60 000 arbeidsplasser, samtidig som de store skatteinntektene fra næringen finansierer offentlig velferd. Denne rapporten dokumenterer de økonomiske ringvirkningene og effektene næringen har på verdiskaping, sysselsetting og offentlig velferd i Norge.

Fornybarnæringen består av selskaper som produserer, overfører og selger fornybar kraft. Den skaper velferd i Norge på to viktige måter:

- **Direkte og indirekte sysselsetting:**

Fornybarnæringen sysselsetter totalt 60 000 personer over hele landet. Av disse er 17 000 direkte sysselsatt i næringen, mens ytterligere 43 000 arbeidsplasser skapes gjennom kjøp av varer og tjenester i privat sektor.

- **Offentlig velferd:**

I 2022 bidro fornybarnæringen med 150 milliarder kroner til offentlige budsjetter i form av skatt og utbytte. Av dette gikk 130 milliarder kroner til staten og 20 milliarder kroner til kommuner og fylker.

Hver sysselsatt i fornybarsektoren bidrar til 2–3 arbeidsplasser i økosystemet rundt næringen. Dette inkluderer arbeidsplasser hos leverandører og underleverandører (indirekte virkninger) samt i øvrig privat sektor gjennom økt kjøpekraft (induserte virkninger).

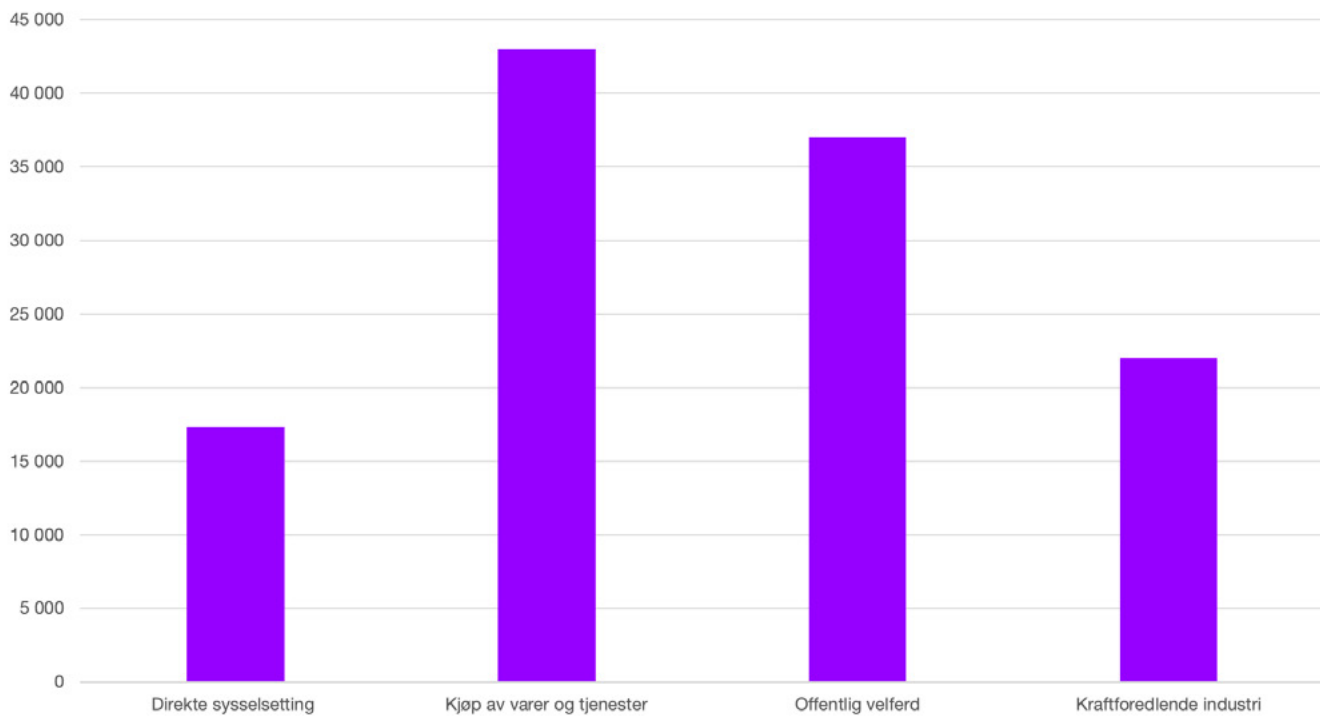
Dersom tempoet i utbyggingen av fornybar energi øker, vil også ringvirkningene fra næringen øke, særlig gjennom økt aktivitet i bygg- og anleggsfasen. Skatteinntektene fra fornybarnæringen bidrar til å finansiere offentlige tjenester, som igjen sysselsetter mange mennesker.

Det er imidlertid viktig å påpeke at offentlige inntekter fra næringen varierer med strømprisene. For eksempel bidro fornybarnæringen i 2018 med 69 milliarder kroner til offentlige inntekter, fordelt på 55 milliarder kroner til staten og 14 milliarder kroner til kommuner og fylker. Selv om dette er lavere enn tallene for 2022, representerer det fortsatt et betydelig bidrag til velferd og andre samfunnsnyttige formål.

Fornybar Norge mener at de ekstraordinært høye skatteinntektene i 2022 illustrerer et viktig poeng: Beskatningen av kraftproduksjon i Norge er innrettet slik at befolkningen nyter godt av kraftressursene, også i perioder med høy strømpris, gjennom økte offentlige inntekter.

Ringvirkningsanalysen fra Vista har ikke vurdert hvilke ringvirkninger fornybarnæringen skaper gjennom de langsiktige kraftavtalene som tilbys industrien. Fornybar Norge har imidlertid lagt til informasjon om industrien og utbredelsen av slike kontrakter.

Figur 1: Antall arbeidsplasser tilknyttet fornybarnæringen (2022). Kilde: Direkte sysselsetting, kjøp av varer og tjenester og offentlig velferd, Vista Analyse. Kilde: Kraftforedlende industri, Norsk Industri.

BAKGRUNN

Denne rapporten er skrevet av Fornybar Norge. Tallene for ringvirkninger er hovedsakelig hentet fra et arbeid utført høsten 2024 av Vista Analyse ved Herman Ringdal, Magnus Digre Nord, Leif Grandum og Haakon Vennemo, på oppdrag fra Fornybar Norge.

Flere av tallene i rapporten fra Vista er hentet fra 2022, som er siste tilgjengelige år. I de tilfeller der det finnes tall for 2023 er disse brukt.

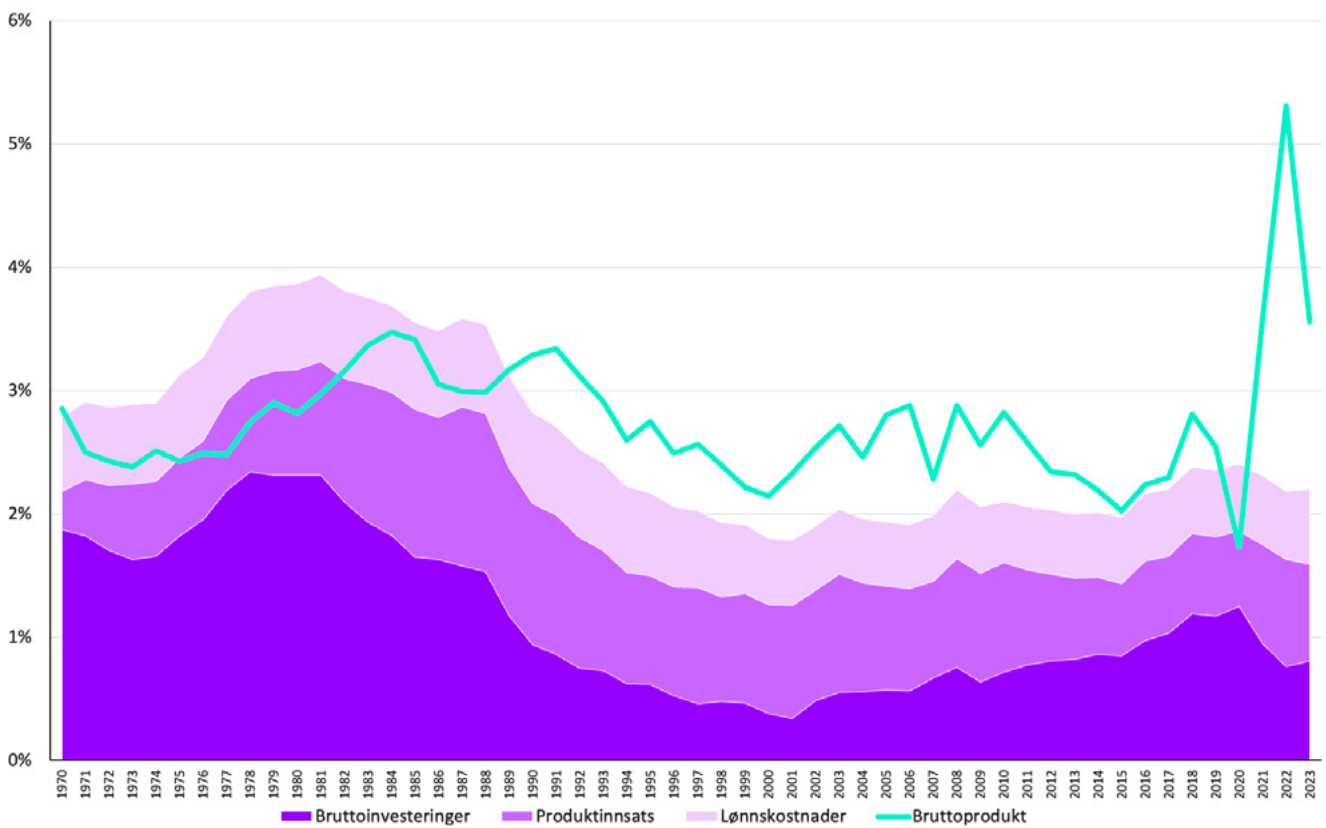
Vi har også lagt til tall fra 2018 som er fra en tilsvarende analyse som Vista gjorde for Fornybar Norge i 2020. Bakgrunnen for det er at 2022 var et unntaksår i kraftsammenheng. Strømprisene var unormalt høye, særlig på grunn av gassmangel i Europa som følge av Russlands invasjon av Ukraina. Figuren under illustrerer dette, ved å vise månedsprisene på strøm i NO2 (Sør- og Sørvest-Norge) fra januar 2022 til september 2024. Månedsprisen i NO2 hadde i 2022 en topp på 4,34 kr/kwh. Enkelte timer hadde priser over 8 kr/kwh. Gjennomsnittlig strømpris var rundt tre ganger høyere i 2022 enn i 2021 og 2023¹².

Figur 2: Gjennomsnittlig månedspris på strøm i NO2, januar 2022 til november 2024 (Øre/KWh).
Kilde: NordPool day-ahead prices november 2024.

Selv om strømprisene gjorde et hopp i 2022, har dette i liten grad påvirket antall sysselsatte i fornybarnæringen eller næringens lønnskostnader og investeringsnivå. Antall sysselsatte i næringen økte noe fra 2021 til 2022, men ikke så mye mer enn den gjennomsnittlige, årlige økningen i hele perioden fra 2018 til 2023 (se Figur 4). Overskuddene i 2022 var for mange selskaper ekstraordinære, men utbytte blir normalt utbetalt det påfølgende året, som i dette tilfellet blir 2023. Utbyttetallene i ringvirkningsanalysen er fra 2022.

Figur 3: Bruttoinvesteringer, produktinnsats, lønnskostnader og bruttoprodukt i kraftsektoren som andel av fastlands-BNP, 1970-2023. Kilde: Vista Analyse / SSB tabell 09170

DIREKTE OG INDIREKTE SYSSELSETTING

ARBEIDSPLASSER I NÆRINGEN

Totalt var 17 372 personer ansatt i fornybarnæringen i Norge i 2023. Disse var fordelt på:

- 8 373 innen nett (distribusjon og overføring av elektrisitet)
- 6 132 sysselsatte i kraftproduksjon (vannkraft, vindkraft osv.)
- 2 867 innen strømsalg (handel med elektrisitet)

Vannkraften står for rundt 90 prosent av kraftproduksjonen i Norge og står for det meste av sysselsettingen. I 2022 jobbet over 5 000 personer innen produksjon fra vannkraft, mens det jobber i underkant av 500 innen teknologier som vindkraft, biobrensel og andre former for produksjon av elektrisitet, viser tallene fra Vista Analyse.

Figuren under viser utviklingen i antall ansatte i næringen fra 2008 til 2023.

Figur 4: Sysselsatte i fornybarnæringen etter bransje, 2008-2023.

Kilde: Vista Analyse / SSB tabell 13470.

I 2008 sysselsatte sektoren nesten 14 000 personer. Dette tallet har nå steget med 30 prosent, til nesten 18 000.

Ser man på enkeltnæringene, har antall sysselsatte innen:

- Kraftproduksjon gått noe ned, fra en topp på drøyt 7 000 i 2009, til rundt 6 100 i 2023.
- Nett økt fra rundt 5 300 til 8 400 i samme periode.
- Strømsalg mer enn doblet seg i perioden 2008-2023, fra litt over 1 300 til nesten 2 900.

De to neste figurene viser hvordan de sysselsatte i fornybarnæringen fordeler seg etter fylke. Begge figurene viser at fornybarnæringen er viktig i nær sagt alle landets fylker; både som følge av antall sysselsatte og/eller som andel av sysselsatte.

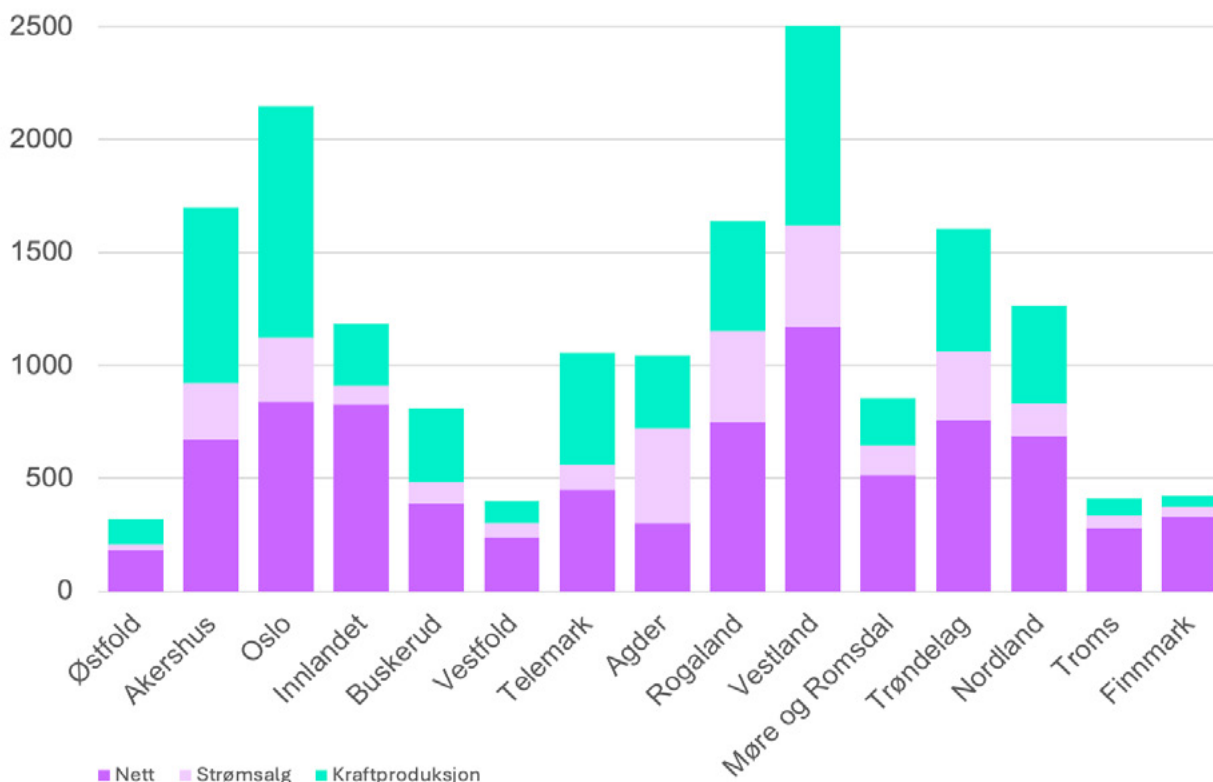
Om vindkraft og verdiskapning:

Erfaringer fra etablerte vindkraftverk viser at utbygging og drift av vindkraft gir positive virkninger for lokalt og regionalt næringsliv. Studier fra utbygde vindkraftverk i Norge viser at lokalt næringsliv i stor grad ble engasjert i anleggsfasen der dette var mulig.

Kilde: Kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft på land, NVE, 2022³

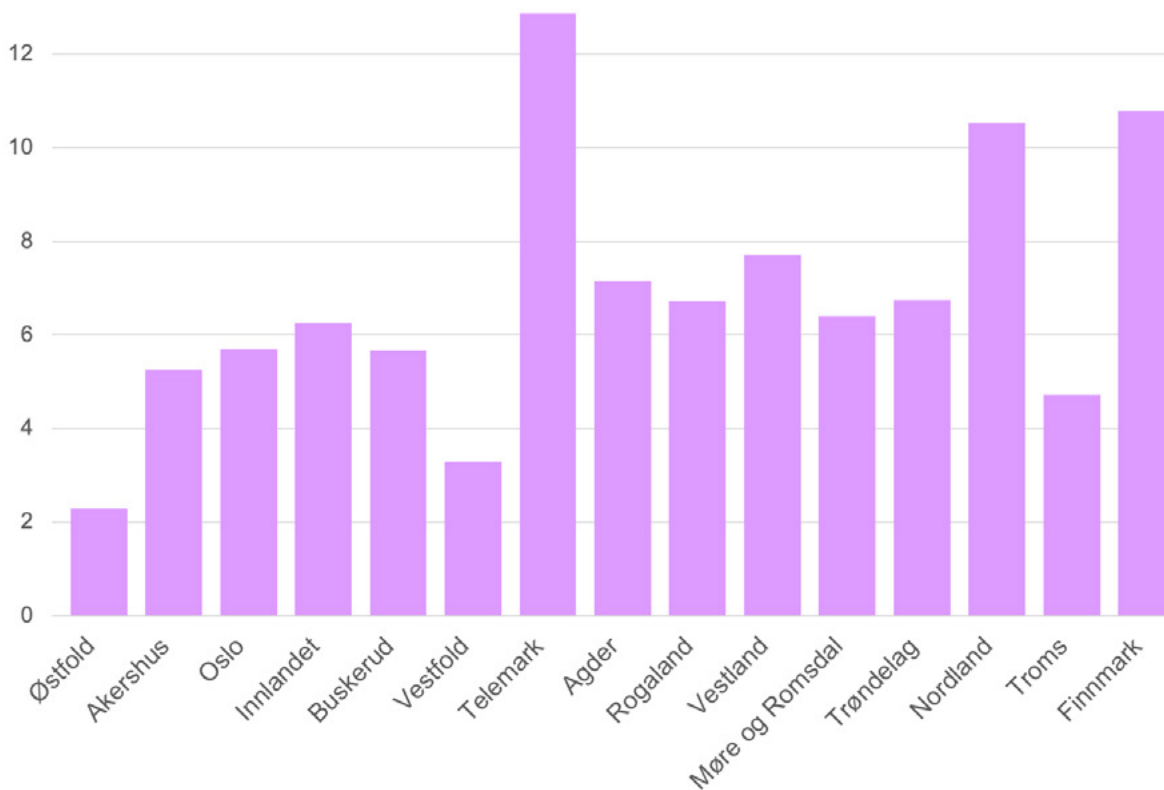
Figur 5: Antall sysselsatte i fornybarnæringen etter bransje og fylke.

Kilde: Vista Analyse / SSB tabell 13470.

Figur 6: Andel ansatte i fornybarnæringen etter bostedsfylke, per 1000 sysselsatte.

Kilde: Vista Analyse / Kilde: SSB tabell 13470

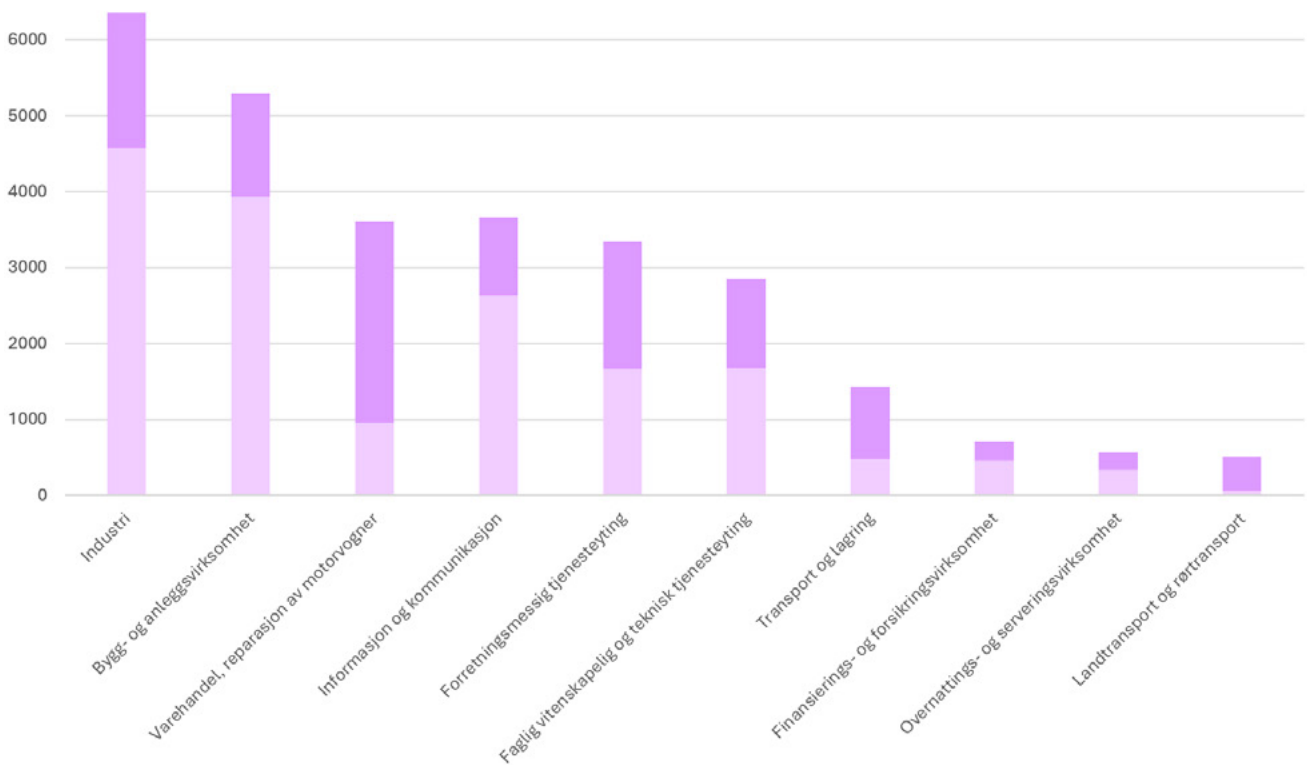
KJØP AV VARER OG TJENESTER

I 2022 skapte den norske fornybarnæringen og deres ansatte ringvirkninger som la grunnlag for 43 000 arbeidsplasser i Norge gjennom kjøp av varer og tjenester.

- To av tre av disse arbeidsplassene ble skapt gjennom at virksomhetene i fornybarnæringen kjøpte varer og tjenester fra leverandører, og ved at disse igjen kjøpte varer og tjenester fra sine underleverandører, osv.⁷
- Én av tre arbeidsplasser ble skapt ved at de ansatte i fornybarnæringene brukte sin lønn til å kjøpe varer og tjenester.

Figuren under viser hvordan disse arbeidsplassene fordeler seg på de ti viktigste sektorene, fordelt på kjøp av varer og tjenester fra næringen selv (lys søyle) og fra næringens ansatte (lys søyle).

Figur 7: Ringvirkninger gjennom kjøp av varer og tjenester fra næringen (lys søyle) og fra ansatte (mørke søyle), de 10 viktigste næringene, antall arbeidsplasser.

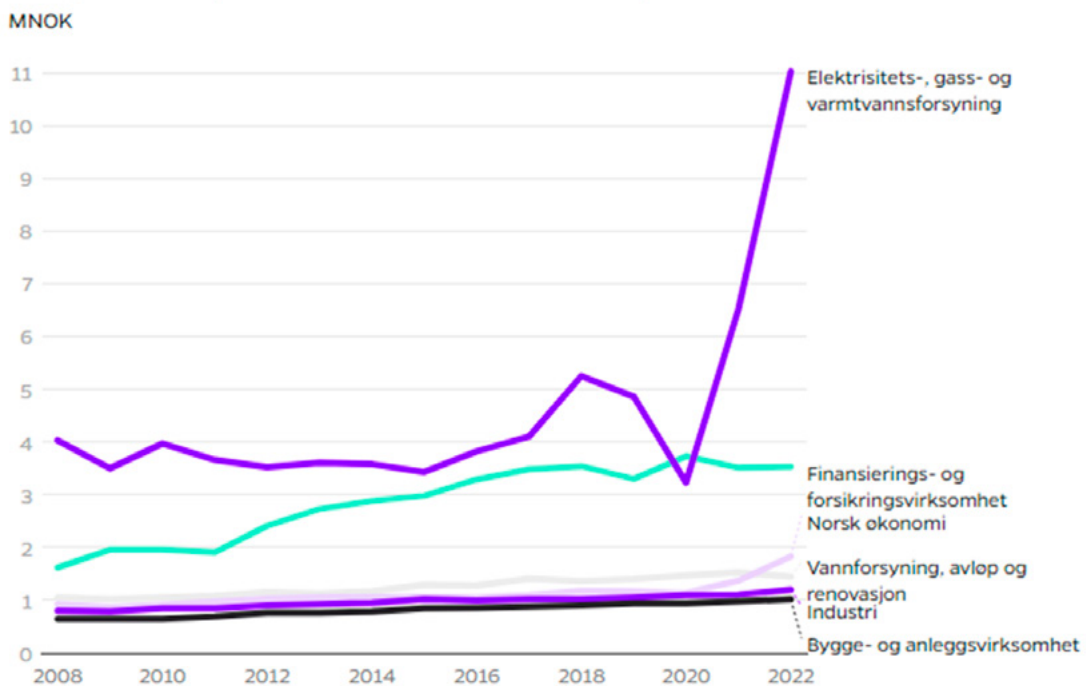

FORNYBARNÆRINGEN ER FASTLANDETS MEST PRODUKTIVE NÆRING

Fornybarnæringens produktivitet avhenger av kraftprisen. Tall fra 2008 viser at den har vært Norges mest produktive fastlands-næring.

Figur 8: Verdiskaping per sysselsatt i ulike næringer. Kilde: Thema Consulting 2022⁴

Norges mest produktive fastlands-næring

Kilde: THEMA Consulting 2022

FORNYBARVEKST OGSÅ INNEN TRANSPORTSEKTOREN

Bygging av ny, fornybar energiproduksjon og vedlikehold av eksisterende anlegg innebærer at deler må fraktes fra et sted til et annet. Nå fører vekst i fornybar energi til økende oppdragsmengde for et transportselskap i Bergen.

– Rundt 35 prosent av omsetningen vår er innen fornybar energi. All vår vekst de siste tre årene har skyldtes at vi har fått flere oppdrag innen denne sektoren, særlig innen landbasert vind, sier Per Atle Ådland, medeier og forretningsutvikler i transportselskapet Bergen Spesial.

– Vi transporterer vindturbin-komponenter, heisekraner og utfører vedlikeholdsoppdrag over hele Norge og Sverige, sier han. Selskapet er basert i Bergen, men har også ansatte andre steder i Norden.

– Alle våre rundt 40 ansatte er sjåførere, men noen av dem har også teknisk bakgrunn eller er utdannet mekanikere. Rundt én fjerdedel av våre ansatte jobber i dag kun med oppdrag innen vindkraft, sier Ådland.

Ifølge ham har Bergen Spesial ambisjoner om en fortsatt økende oppdragsmengde innen fornybar energi, og ønsker seg flere oppdrag i Norge i tiden fremover.

– Vi ønsker å fortsette å vokse i fornybarmarkedet som en norsk leverandør, og håper at vi snart får bygget ut mer vindkraft i Norge. Vi tar nå mange oppdrag i Sverige. Hadde vi ikke gjort dette, så ville det ikke gått rundt, sier Ådland.

ENERGIOMSTILLINGEN FØRER TIL RASK VEKST FOR LITEN KARMØY-BEDRIFT

Utbygging av mer fornybar energi gjør at kraftproduksjonen blir mer desentralisert, og dermed trenger man mer strømnnett. Økt etterspørsel etter kraftledninger fører for tiden til storstilt vekst for den lille bedriften Norcable på Karmøy.

– Rundt omkring i Europa fører utbyggingen av desentralisert, fornybar energiproduksjon til at det er behov for strømnnett i alle retninger. Vi har allerede rundet 100 millioner kroner i omsetning i år, og vi har kontrakter verdt 170 millioner kroner for neste år, sier Bengt Haugland, daglig leder og grunnlegger av Norcable.

– Ved starten av 2024 hadde vi 12 ansatte, og det tallet har nå økt til 32. I 2025 regner vi med å ansette ti personer til, sier Haugland. Norcable lager kraftledninger og kabelkomponenter til ulike typer kabler, og holder for tiden på med å bygge en ny fabrikk på Haugaland næringspark. Selskapet ble etablert i 2017 og har kunder både i Norge og i flere andre europeiske land. I år står kunder i Tyskland for omtrent halvparten av selskapets omsetning.

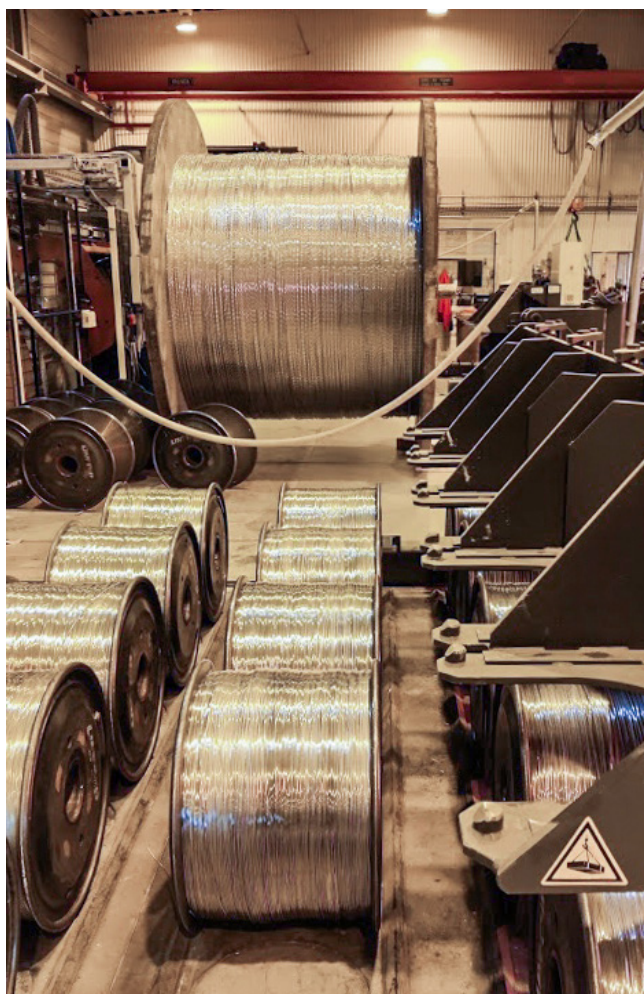
Et av de største prosjektene selskapet jobber med for tiden er en sjøkabel mellom Irland og Frankrike, som skal brukes til å transportere strøm mellom de to landene.

Selve kablen lages av Nexans, verdens største kabelprodusent, og Norcable bistår med komponenter til denne.

– Den svake, norske kronen gjør at våre produkter blir billige for kunder i andre land, og det er bra for oss. Krigen i Ukraina har fått rakettfart på energiomstillingen i Europa, og nå ønsker alle å bygge ut mer fornybar energi for å redusere avhengigheten av energiimport fra Russland, sier Haugland.

– Kunder i Norge utgjorde inntil nylig kun en liten del av omsetningen vår. Men etter at regjeringen i fjor vedtok at klima- og miljøhensyn som hovedregel må vektes med minst 30 prosent i offentlige anskaffelser, har vi også begynt å vinne flere av Statnett sine anbud, sier han.

KUTTER UTSLIPP FRA BYGGEPLASSER OVER HELE NORGE

Kverneland Energi har fornybarnæringen som største og viktigste kunde. Fra Time kommune på Jæren leverer selskapet ladeløsninger og batterier til bygge- og anleggsplasser over hele Norge.

Det gjør at lastebiler, gravemaskiner og annet tungt utstyr kan gå på strøm istedenfor diesel, og bli utslippsfrie.

– Lynladingen vi tilbyr reduserer dieselforbruket på bygg- og anleggsplasser, og fører til kraftige utslippsreduksjoner. Rundt 80 prosent av oppdragsmengden vår er fra fornybarnæringen, sier Aksel Kverneland, daglig leder i Kverneland Energi.

Selskapet, som ble grunnlagt i 2017, har i dag 45 ansatte. De største kundene er energiselskapene Hafslund, Skagerrak Energi og Aneo.

– Vi skaper lokale arbeidsplasser, bruker kun lokal arbeidskraft og sponser fotball og kultur i nærområdet. Vi ønsker å fortsette med dette, og håper at politikerne fremover vil bli enda tøffere når det gjelder utslippskutt, sier Kverneland.

– Teknologien er moden, så det eneste som gjenstår er at politikerne gir marsjordre og krever bruk av nullutslippsløsninger på alle norske byggeplasser, sier han.

OFFENTLIG VELFERD

I 2022 hentet offentlig sektor inn om lag 150 milliarder kroner fra fornybarnæringen. Disse pengene fordelte seg på rundt 130 milliarder kroner til staten og 20 milliarder kroner til kommunene. Nesten hver femte krone som staten og kommunene fikk inn i form av næringskatter kom fra fornybarnæringen⁸.

Fornybarnæringens bidrag til offentlig sektor i 2022: 150.000.000.000 kroner⁹

Det tilsvarer:

- Inntektsskatt fra én million arbeidstakere¹⁰
- Nesten halvparten av norsk oljepengebruk¹¹
- Hver tolvte krone i statsbudsjettet¹²
- 130 mrd tilsvarer omtrent 50 000 kroner i skatt per husholdning i Norge.

Slik er skattereglene for fornybar energi:

- Stor vannkraft: 67 % marginalsatt (selskapsskatt og grunnrenteskatt). En andel av dette går til kommuner og fylker gjennom naturressursskatten (1,3 øre/kwh). I tillegg konsesjonsavgift og konsesjonskraft (kraft solgt til lav kostpris, typisk ca. 12 øre/kwh) til vertskommuner og -fylker, og egne regler for eiendomsskatt til vertskommuner.
- Vindkraft: 47 % marginalsatt (selskapsskatt og grunnrenteskatt). En andel av dette går til vertskommuner gjennom produksjonsavgift (2,3 øre/kwh). I tillegg egne regler for eiendomsskatt til vertskommuner.
- Småkraft: 22 % marginalsatt (selskapsskatt). I tillegg egne regler for eiendomsskatt til vertskommuner.
- Solkraft: 22 % marginalsatt. (selskapsskatt) I tillegg betales eiendomsskatt basert på verdien av eiendommen solkraftverket befinner seg på. Satsen fastsettes av kommunen (mellom 0,2 og 0,7 %)

Det betyr at fornybarnæringen i 2022 var en av Norges viktigste bidragsytere til offentlig velferd. Disse 150 milliarder kronene er penger som bidrar til å finansiere lærere, sykepleiere, leger og forskere over statlige og kommunale budsjetter. Til sammen skaper de offentlige inntektene fra fornybarnæringene nærmere 37 000 stillinger innen offentlig velferd.

Figur 9: Antall sysselsatte i Norge som ringvirkning av fornybarnæringen (2022).
Kilde: Vista Analyse / SSB tabell 13472 og 13547.

	SAMLET	KOMMUNE	STAT
LÆRERE	7 441	4 624	2 817
SYKEPLEIERE	17 169	9 061	8 108
ANDRE ¹¹	12 185	3 526	8 659
TIL SAMMEN	36 795	17 211	19 584

En tilsvarende ringvirkningsanalyse utført av Vista Analyse i 2020 viste at fornybarnæringen bidro med 54,5 mrd til staten og 14 milliarder i inntekter til kommuner og fylkeskommuner i 2018. I antall sysselsatte i Norge som ringvirkning av fornybarnæringen var 23 027, hvorav 9 070 i staten og 13 947 i kommunene.

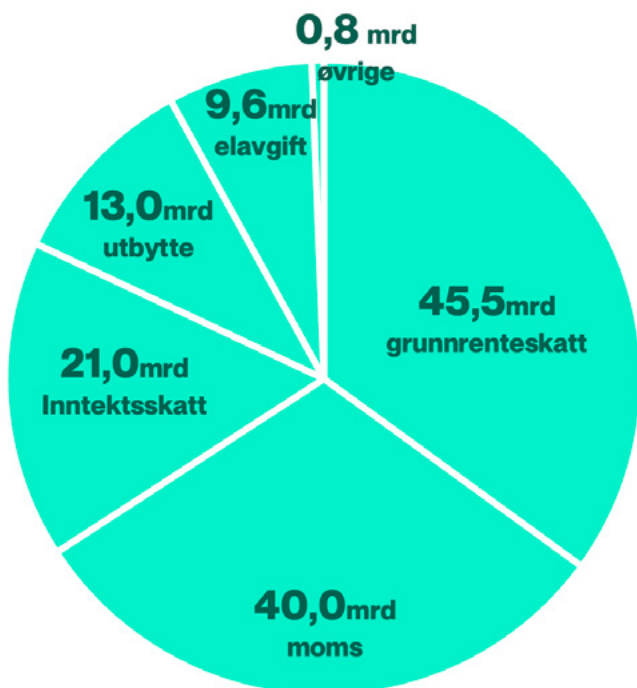
2018-tallene for offentlige inntekter er lavere enn 2022-tallene, men utgjør fortsatt et betydelig bidrag til statsbudsjettet. Det ble i 2018 bevilget totalt 52 milliarder kroner over statsbudsjettet til politiet og påtalemyndigheten, barnetrygden, kontantstøtten og jordbruksavtalen.

I 2022 ble det utbetalt 26,4 mrd i strømstøtte til husholdningene. Det er omtrent en femtedel av inntektene staten hadde fra fornybarnæringen det året.

STATLIGE INNTEKTER OG VELFERD

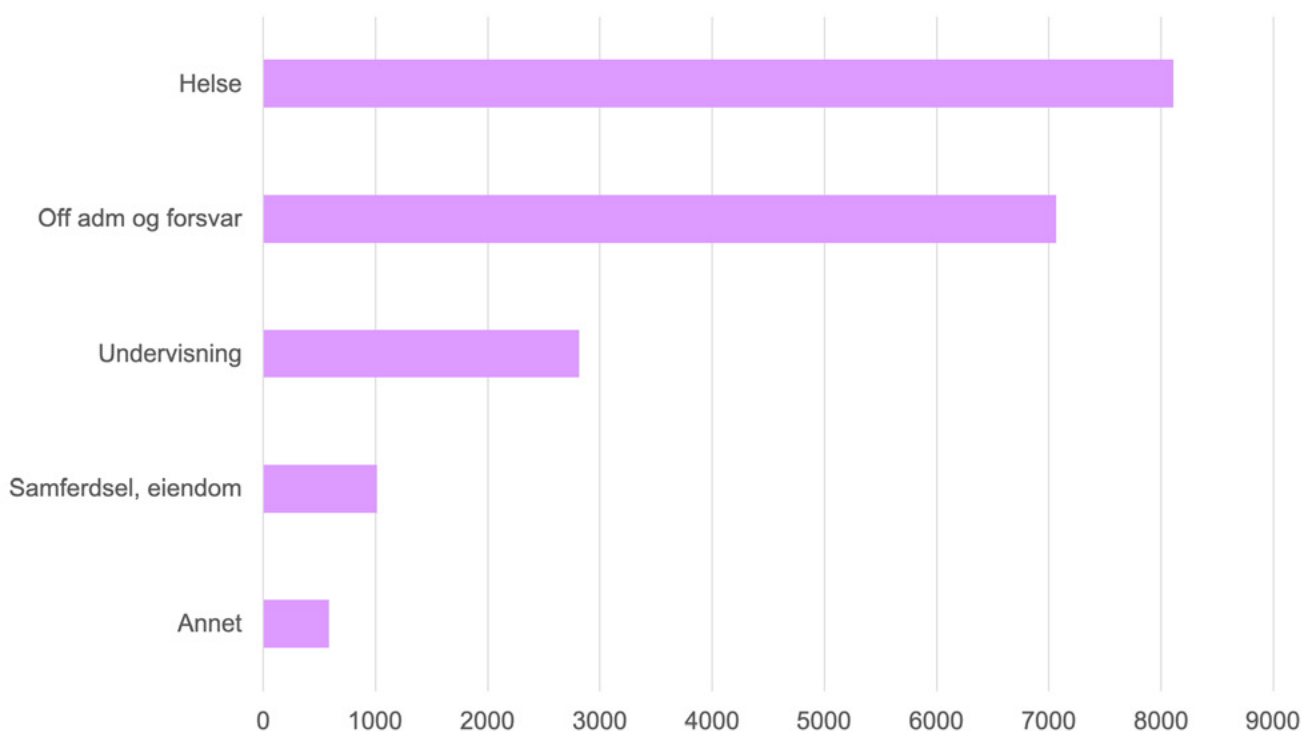
Statens inntekter fra fornybarnæringen i 2022 var på over 130 milliarder kroner. Dette var fordelt på følgende inntektskilder:

Figur 10: Over 130 milliarder kroner til staten i 2022, etter inntektskilde. Kilde: Vista Analyse

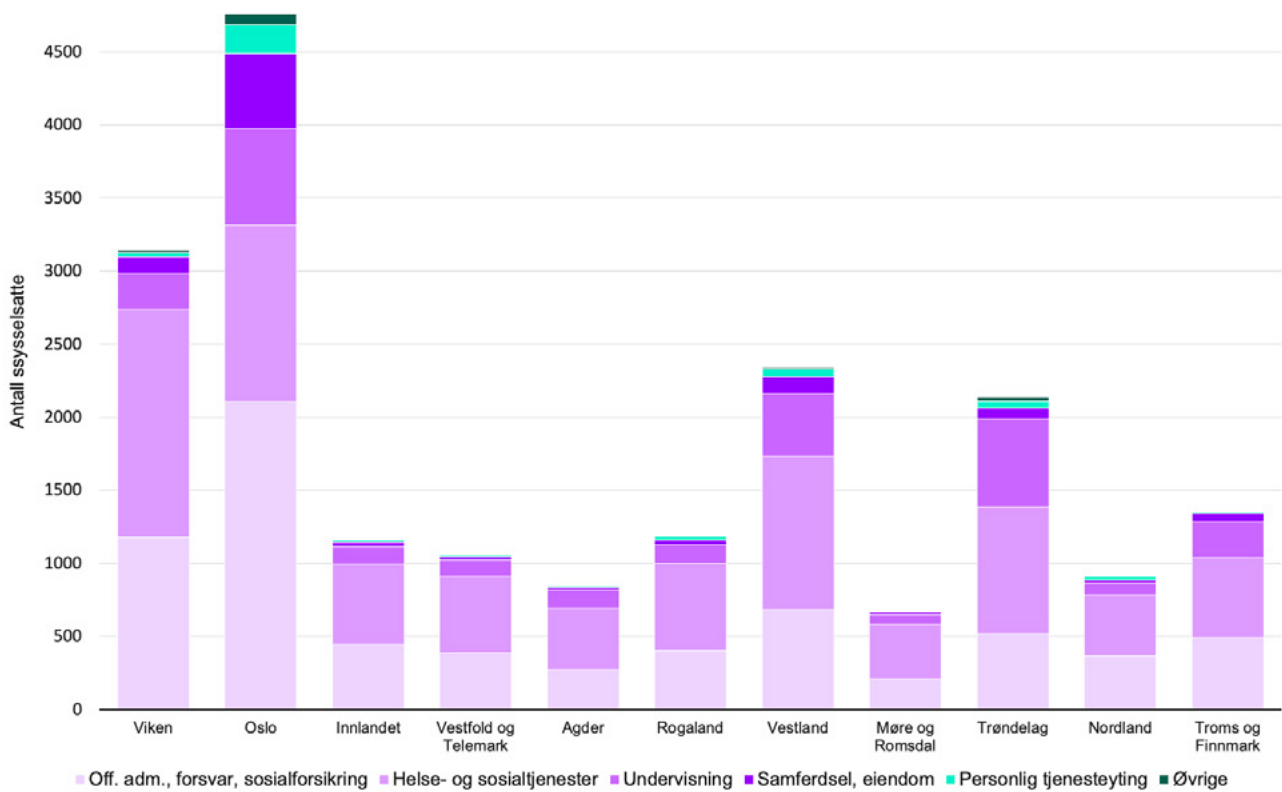

Totalt kunne staten sysselsette nesten 20 000 personer med disse inntektene. I tabellen under ser du hvordan disse arbeidsplassene kunne fordele seg etter funksjon.

Figur 11: 19 585 ansatte i staten finansiert av inntektene fra fornybarnæringen, etter sektor (2022). Kilde: Vista Analyse

Figur 12: Antall sysselsatte i staten etter kategori, som var finansiert av inntektene fra fornybarnæringen, sortert etter fylke (2022). Kilde: Vista Analyse.

KOMMUNALE INNETEKTER OG VELFERD

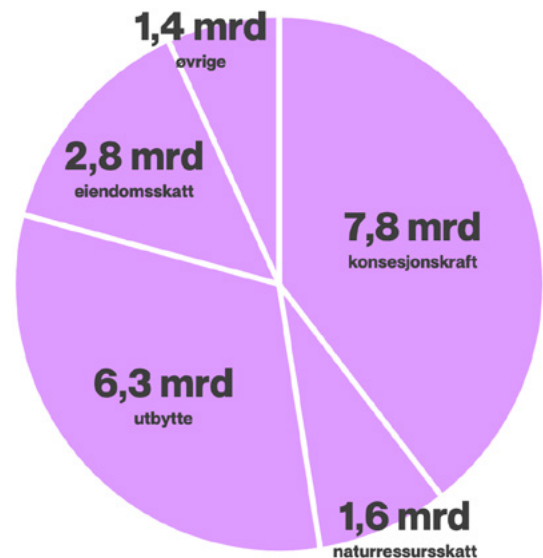
Kommunenes samlede inntekter fra fornybarnæringen i 2022 var på rundt 20 milliarder kroner. Figuren under viser hvordan disse pengene fordeler seg på ulike inntektskilder.

Den største enkeltinntekten til kommunene er verdien av konsesjonskraft. Dette beløp seg i 2022 til 7,6 milliarder kroner.

For kommunene i Vestland utgjorde verdien av konsesjonskraft til sammen 2,6 milliarder kroner, mens for Viken utgjorde det rundt 1 mrd. kr.

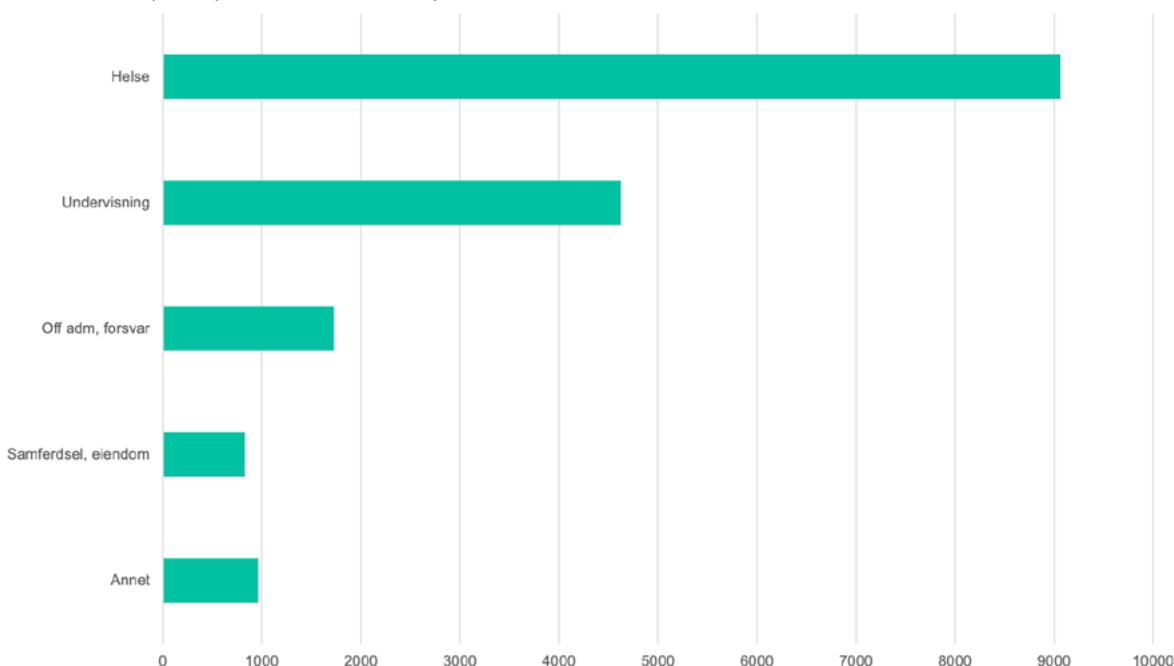
Av kommunenes 20 milliarder kroner i inntekter fra fornybarnæringen, kommer rundt én tredel fra utbytte som kommunene mottar som eiere av kraft- og nettselskaper. Kommunene mottok drøyt 6 milliarder kroner i utbytte i 2022. Oslo kommune mottok alene 1,5 milliarder kroner i utbytte i 2022. Kommunene i Rogaland mottok rundt 1 milliard kroner i utbytte, og det samme gjorde Vestland. I Agder mottok kommunene drøyt 700 millioner kroner i utbytte.

Figur 13: 20 milliarder kroner i inntekter fra fornybarnæringen i 2022 til kommunene og fylkene, etter inntektskilde. Kilde: Vista Analyse.

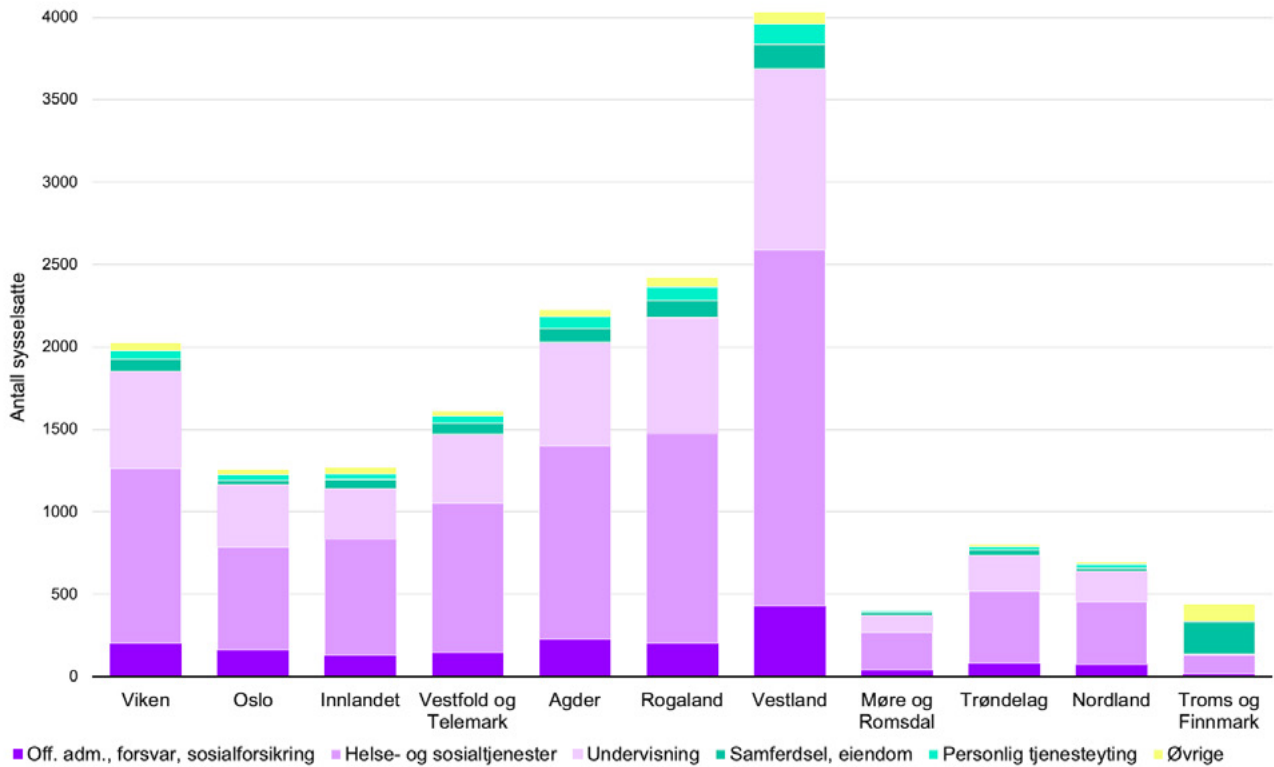
Kommunenes utbytter fra fornybarnæringen går tilbake til befolkningen, i form av penger brukt på velferd. Til sammen kan kommunenes inntekter fra fornybarnæringen finansiere rundt 17 000 ansatte. Fordeler man inntektene proporsjonalt med sektorenes andel av offentlige budsjetter kan kommunenes inntekter fra fornybarnæringen finansiere 9 000 ansatte i helse- og sosialtjenester, 4 600 i undervisning, og ytterlige 3 500 ansatte i administrasjon, samferdsel, eiendom og øvrige sektorer.

Figur 14: 17 000 ansatte i kommuner og fylkeskommuner finansiert av inntektene fra fornybarnæringene, etter sektor (2022). Kilde: Vista Analyse

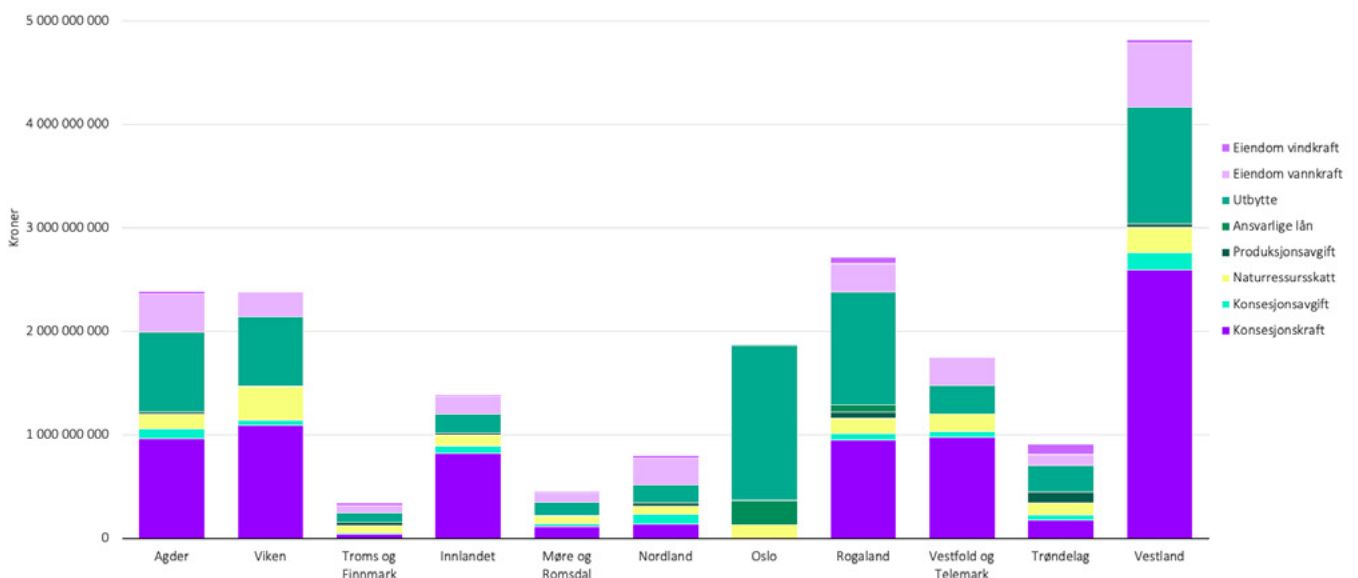

I figuren under kan du se hvor mange og hva slags stillinger som fornybarnæringen finansierer i fylker og kommuner, fordelt per fylke.

Figur 15: Antall sysselsatte i kommuner og fylkeskommuner etter kategori, finansiert av inntektene fra fornybarnæringen, fordelt etter fylke (2022). Kilde: Vista Analyse.

Figur 16: Kommunale og fylkeskommunale inntekter fra fornybarnæringen, 2022. Kilde: Vista Analyse / SSB tabell 05914, Fornybar Norge, Tema rapport 2023-19 - Kommunale inntekter fra kraftsektoren

KOMMUNALE INNTEKTER FRA VINDKRAFT

Fra juli 2022 ble det innført en produksjonsavgift for vindkraft på land som betales til vertskommunene. Avgiften var opprinnelig satt til 1 øre per kWh, men ble oppjustert til 2 øre i 2023. I 2024 er produksjonsavgiften for landbasert vindkraft videre økt til 2,3 øre per kWh. Vertskommunene vil da få utbetalt 0,3 øre mer per kWh, enn for produksjonen i 2023. Vista anslår i analysen at det ble betalt inn 333 millioner kroner til kommunene i 2022

1.oktober la NVE¹³ fram tall som viser hva innbetalingene faktisk ble. I 2022 fikk kommunene 70 millioner kroner fra produksjonsavgiften. I 2023 fikk kommunene 279 millioner kroner.

FORNØYDE LOKALSAMFUNN

Ole Morten Balstad
Ordfører i Selbu kommune

"Vindkraft gir gode inntektsmuligheter for de kommunene som ønsker vindkraften velkommen. Skatteinntektene fra Selbu vindkraftverk gjør at Selbu kommune får rundt 12 millioner kroner mer å rutte med i året."

Turid Backe-Viken
Ordfører i Trysil kommune

"Trysil kommune får ganske store inntekter fra vindkraften. Mye av disse pengene går inn i driftsbudsjettet, som igjen går til velferdstjenester til våre innbyggere, som skole, barnehage, legetjenester og andre ting."

Helge Haugen
Leder i Søre Osen Grendeutvalg

"Da Raskiftet vindpark ble etablert, bestemte kommunen at noe av skatteinntektene fra vindparken skulle gå til et eget fond som skal brukes på lokale prosjekter her i grenda. Hittil har vi fått ca. 13 millioner kroner, som vi blant annet har brukt på en ny løypemaskin og på en stor og nødvendig oppgradering av samfunnshuset."

Wenche Tislevoll
Ordfører i Fitjar kommune

"Fitjar er et godt eksempel på at vindkraft skaper nye muligheter. Jeg ser ikke hvordan vi kunne gitt et så godt tilbud til innbyggerne våre uten vindkraft-inntektene. I tillegg er vi stolt av å bidra til ren energi."

Mads Drange
Ordfører i Suldal kommune

"Vi er stolte over krafta og vårt bidrag til storsamfunnet. Den er en del av identiteten vår og har gitt oss muligheter vi ellers ikke ville hatt."

I Suldal utgjør kraftproduksjon rundt 40 prosent av kommunes inntekter.

Grete Møgster
Næringsssjef i Utsira kommune.

"Vi ser på vinden som en ny ressurs etter at silda forsvant på 60-tallet, og Utsira ønsker at havvind skal være med på å skape økonomisk vekst, næringsutvikling og flere innbyggere som kan være med å bidra i kommunen."

DETTE ER KOMPENSASJONSORDNINGENE

Etablering av ny kraftproduksjon bidrar til å holde strømprisene nede, og fører til mange positive ringvirkninger for lokalsamfunnet og kommunen. Blant annet nye arbeidsplasser, høyere skatteinntekter og mer velferd til innbyggerne.

↑ Nye, lokale kraftprosjekter betyr nye lokale arbeidsplasser. Kraftverket må både bygges og drives av noen, og det betyr flere nye jobbmuligheter for folk som bor i nærheten.

Når kraftproduksjonen øker mer enn strømforbruket fører det til at strømprisene faller. Utbygging av ny kraftproduksjon kan derfor også bety flere jobbmuligheter for innbyggerne fordi det kan gjøre at nye bedrifter etablerer seg i området, eller at eksisterende selskaper utvider virksomheten sin.

Etablering av nye kraftverk fører også til at vertskommunen får økte inntekter. Dette er inntekter som kan komme innbyggerne til gode i form av bedre skoler og barnehager, bedre fritidstilbud og en bedre eldreomsorg. En svært stor andel av den norske kraftproduksjonen er offentlig eid. Når en kommune er medeier i et kraftselskap, får den utbetalt utbytte når selskapet går med overskudd.

Kraftproduksjon fører også til høye skatteinntekter til kommunen der kraftverket er lokalisert, og kan gi kraftkommunene flere millioner kroner ekstra å rutte med hvert år.

VINDKRAFT

De ulike fornybarteknologiene er underlagt ulike skatteregimer. Når det gjelder vindkraft, kan kommunene regne med å få en gjennomsnittlig skatteinntekt per vindturbin på 6-700 000 kroner i året, ifølge beregninger fra Fornybar Norge.

Et mellomstort vindkraftanlegg med 20 turbiner vil med dagens regler derfor gi vertskommunen i snitt opp mot 12-14 millioner kroner i skatteinntekter hvert år. Dette regnestykket gjelder for vindkraftverk med turbiner på 5 MW, som er den turbinstørrelsen som er den mest vanlige i nye, landbaserte vindkraftverk i dag.

Skatteinntektene til vertskommunen blir større jo større vindkraftverket og dets turbiner er. Enkelte utbyggere planlegger å bygge ut vindkraftverk med turbiner på 7 MW. For hver av disse vil vertskommunene få opptil én million kroner i året i skatteinntekter.

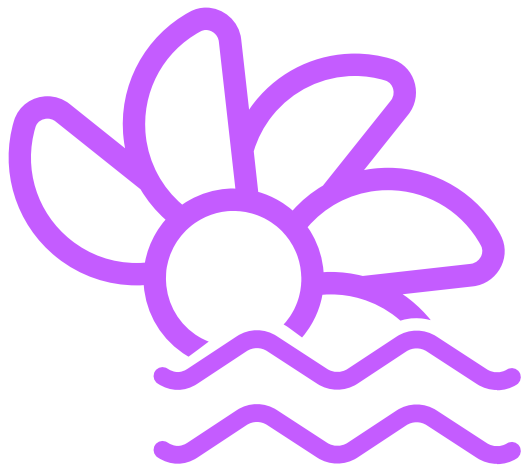
Skatteinntektene til vertskommunene vil være høyere i begynnelsen av vindparkens levetid og lavere mot slutten. Det skyldes at vindkraftverkene er underlagt eiendomsskatt, som er basert på anleggets verdi og reduseres etter hvert som det blir eldre.

Vindkraftkommunene får også skatteinntekter fra vindkraftverkene i form av produksjonsavgift. Produksjonsavgiften beregnes ut ifra kraftproduksjonen, og varierer derfor fra år til år.

SOLKRAFT

Når det gjelder solkraft, kan vertskommunene å få skatteinntekter via eiendomsskatten. Størrelsen på inntekten vil variere utfra anleggets verdi og hvilken skattesats kommunen har valgt.

VANNKRAFT

Størst skatteinntekter fra kraftproduksjonen får kommuner som har store vannkraftverk, altså vannkraftverk med en produksjonskapasitet på over 10 MW.

For hver kilowattime strøm produsert ved et stort vannkraftverk, får vertskommunen mellom 3 og 4,2 øre i skatteinntekter. Det betyr at et vannkraftverk med en kapasitet på 30 MW vil gi vertskommunen 3-4 millioner kroner i skatteinntekter hvert år.

For småkraftverk – altså vannkraftverk på under 10 MW – får kommunen eiendomsskatt tilsvarende 2 øre i skatteinntekter per kilowattime strøm som er produsert.

I likhet med vindkraft vil skatteinntektene fra småkraftverk være høyere i begynnelsen av kraftverkets levetid, og deretter falle. I snitt vil et småkraftverk på 3 MW gi vertskommunen ca. 300 000 kr i skatteinntekter hvert år.

KONSESJONSKRAFT

Kommuner som huser store vannkraftverk, får dessuten kraftinntekter ved at de kan selge konsesjonskraft. Konsesjonskraft er en lovfestet rett for kraftkommuner til å kjøpe om lag 10 prosent av forventet strømproduksjon til kostpris for et stort, ofte eldre vannkraftanlegg.

Kommunen kan deretter selge denne kraften videre på kraftbørsen, og differansen mellom spotprisen og konsesjonskraftprisen vil da gå rett i kommunekassa.

Konsesjonskraftprisen fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet. I 2023 lå den på 11,77 øre/kWh¹⁴. Den gjennomsnittlige strømprisen (spotpris) var mer enn seks ganger høyere, og resultatet var at vannkraftkommunene kunne tjene 63 øre/kWh på salg av konsesjonskraft.

Det betyr at for hver kilowattime med vannkraft som ble produsert ved store vannkraftverk i 2023, fikk vertskommunen 6,3 øre.

KRAFTFOREDLENDE INDUSTRI¹⁵

Den norske fornybarnæringen har gitt Norge en unik og rik tilgang på vannkraft og etter hvert vindkraft. Energien har igjen gitt grunnlag for industribygging.

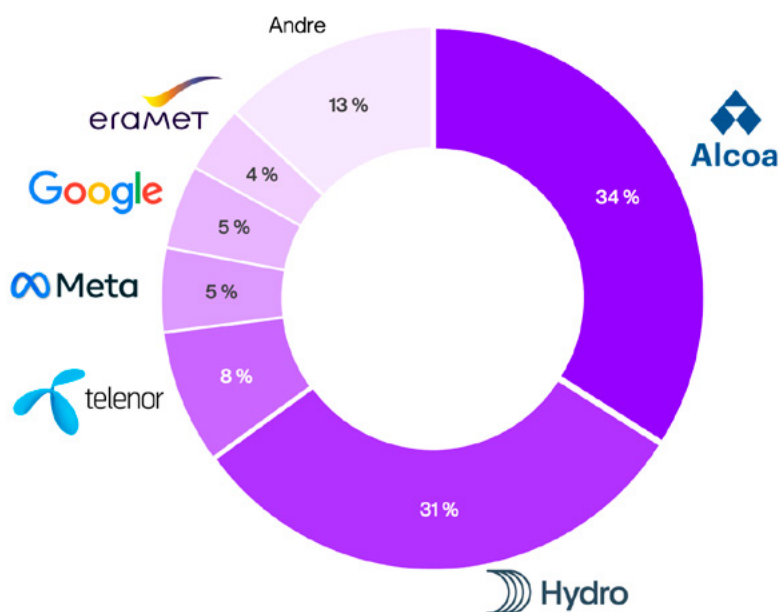
Kraftforedlende industri sysselsetter i dag rundt 22 000 personer i Norge, og skapte i 2023 verdier for 68 milliarder kroner. I 2023 sto den kraftforedlende industrien for 15 prosent av all eksport fra fastlands-Norge. Det gjør denne delen av industrien til en av Norges viktigste eksportbransjer.

Den direkte effekten av industrien er de verdierne selskapene og deres ansatte produserer. Flere av selskapene står dessuten for en stor andel av arbeidsplassene i mange små lokalsamfunn. I 218 av landets 356 kommuner var den direkte eller indirekte verdiskapningen fra kraftforedlende industri i 2022 på over 50 millioner kroner.

Ringvirkningsanalysen fra Vista har ikke tallfestet fornybarnæringens betydning for industrien, men vi kan slå fast at den er svært viktig. Et eksempel på fornybarkraftens rolle i industrien er at over halvparten av all vindkraft (55 prosent) i dag selges gjennom langsiktige kontrakter til industrien, såkalte PPA-er. Disse avtalene gir kraftprodusentene en stabil, langsiktig og forutsigbar inntekt, samtidig som kjøperne sikres en stabil og konkurransedyktig kraftpris.

De to største PPA-kundene i Norge er industrigigantene Alcoa (34 prosent) og Hydro (31 prosent). Deretter følger Telenor med åtte prosent, mens Google og Meta hver har PPA-er for fem prosent. Industrikonsernet Eramet står for fire prosent.

Figur 17: Markedsandeler for PPA-kontrakter norsk vindkraft (2023).
Kilde: KPMG for Aneo mfl (2023).

Statkraft, som er Norges største produsent av vannkraft, selger omtrent en tredjedel av sin kraftproduksjon på langsiktige kontrakter. Norske industrikunder stod i 2022 for litt over halvparten av Statkrafts langsiktige kraftkjøpsavtaler¹⁶.

¹⁵ Selskaper og verk som gjennom mange tiår har vært knyttet til lokalsamfunn, skapt grunnlag for leverandører, utviklet og krevd stadig mer kunnskap og kompetanse. Kilde: <https://www.norskindustri.no/kampanjesider/industrien-som-endrer-norge-og-europa/>

METODE

Beregning av ringvirkninger er gjennomført med Vistas ringvirkningsmodell VISTA-VIRKNING som beregner:

- Indirekte virkninger – effekter som oppstår gjennom etterspørsel av varer og tjenester fra fornybarnæringen til sine leverandører, som igjen etterspør varer og tjenester fra sine leverandører osv.
- Induserte virkninger – også kalt konsumvirkninger – som oppstår ved at sysselsatte og eiere i fornybarnæringen, hos leverandører og underleverandører etterspør varer og tjenester i økonomien som følge av at de opptjener inntekt.

Sammenlikningsgrunnlaget i studien er et tankeeksperiment der fornybarnæringen ikke fantes. Det ville gjøre at næringens produksjon og arbeidsplasser forsvant, sammen med produksjon og arbeidsplasser i leverende næringer. Private og offentlige inntekter ville gått ned, og dermed evnen til å sysselsette både i offentlig og privat sektor. Vårt tankeeksperiment følger standard metodikk i ringvirkningsanalyser, og viser til bruttovirkninger. Dette står i motsetning til klassiske samfunnsøkonomiske analyser, som gjerne ser på nettovirkninger, hvor arbeidskraft og ressurser knyttet til fornybarnæringen (delvis) ville blitt tatt opp av andre næringer om den forsvant.

VISTA-VIRKNING er bygget opp rundt kryssløpstabellen for 2019. Siste tilgjengelige kryssløpstabell gjelder for 2021. Vista mener 2019 bedre representerer hvordan den norske økonomien henger sammen enn pandemiårene 2020 og 2021. Som inndata i modellen benyttes statistikk for drifts- og investeringsutgifter, samt sysselsetting, for Elektrisitet-, damp- og varmtvannsforsyning (Vista regner at fornybarnæringen utgjør 97 pst av denne kategorien), Tallene for 2022 er basert på statistikk over produksjon og varekjøp fra SSB. Impulsen som kommer fra driftsutgiftene fordeles på de andre næringene ved hjelp av kryssløpstabellen for 2021 for næringen elektrisitet-, damp- og varmtvannsforsyning. Vista bruker statistikk for investeringsutgifter som er fordelt etter formål, og antar samme importandel innenfor hvert formål/næring som for kjøp av varer og tjenester i kryssløpstabellene. Virkninger som skapes av inntekter til det offentlige fra fornybarnæringen VISTA-VIRKNING beregner konsumvirkninger som oppstår som en følge av privat inntektsopptjening og konsum i fornybarnæringen, hos leverandører og underleverandører, samt fra skatteinntekter på denne inntektsopptjeningen. Ettersom fornybarnæringen bidrar med særegne, offentlige inntekter gjennom særegne skatter, avgifter og offentlig eierskap, vises analysen hvordan disse inntektene kan bidra til sysselsetting i offentlig forvaltning. I beregningen av disse tas det utgangspunkt i at stat og kommuner/fylkeskommuner har visse driftsutgifter per næring/formål og at det er et visst antall sysselsatte innenfor hver av disse i offentlig forvaltning. Hver sysselsatt i offentlig forvaltning representerer dermed tjenesten han/hun tilbyr. Som eksempel tar man alle driftsutgiftene i en barnehage og deler på antall sysselsatte i den barnehagen. På den måten sier resultatene noe om hvor mange barnehageplasser inntektene fra offentlig sektor kan finansiere, ekskl. investeringskostnader. Vista tar utgangspunkt i at de offentlige inntektene fra fornybarnæringen utgjør en viss prosent av hver kommune/fylkeskommune og statens samlede driftsutgifter. Denne andelen blir multiplisert med antall sysselsatte per krone driftsutgifter for hvert formål.

Denne rapporten inkluderer også tall som Fornybar Norge har hentet fra andre kilder enn Vistas ringvirkningsanalyse, for eksempel statsbudsjettet. Avsnittet om kraftforedlende industri er ikke en del av ringvirkningsanalysen fra Vista Analyse.

FOTNOTER

¹ <https://data.nordpoolgroup.com/auction/day-ahead/prices?deliveryDate=latest¤cy=EUR&aggregation=YearlyAggregate&deliveryAreas= NO2>

² Spotprisen på strøm var i snitt 0,76 kr/kWh i 2021, 2,13 kr/kWh i 2022 og 0,90 kr/kWh i 2023, viser tall fra kraftbørsen Nord Pool.

³ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft-paa-land/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/verdiskapning/>

⁴ <https://www.fornybarnorge.no/fornybarometeret-ny/gronnverdiskapning/>

⁵ Vista har i sine beregninger gjort denne utregningen over fem ledd, som er standard i en ringvirkningsanalyse.

⁶ 18,5 prosent. Kilde: Vista Analyse.

⁷ Det midlertidige, nå avviklede høyprisbidraget er ikke inkludert i dette tallet

⁸ Basert på at medianinntekt i Norge er litt over 600.000 kroner i året, som betyr at man betaler litt i overkant av 150.000 kroner i inntektsskatt, inkludert trygdeavgift.

⁹ I 2024 var oljepengebruken på 337 milliarder kroner: <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2024/statsbudsjettet-2024-statens-inntekter-og-utgifter/id2996213/>

¹⁰ I 2024 var statsbudsjettet på 1856 milliarder kroner: <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2024/statsbudsjettet-2024-statens-inntekter-og-utgifter/id2996213/>

¹¹ Hovedsakelig forsvar, administrasjon og samferdsel

¹² Vista Analyse: Ringvirkningsanalyse av den norske fornybarnæringen, rapport 2020/5 <https://www.fornybarnorge.no/contentassets/7aa691474f8745e39d7932bcc56b8262/ringvirkningsanalyse-2020.pdf>

¹³ NVE: Produksjonsavgift for vindkraftverk på land <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft-paa-land/produksjonsavgift-for-vindkraftverk-paa-land/>

¹⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/konsesjonskraftprisen-for-2023-er-fastsett/id2952850/>

¹⁵ Hentet fra <https://www.norskindustri.no/kampanjesider/industrien-som-endrer-norge-og-europa/>

¹⁶ EnergiWatch, [Statkraft prissikrer en tredjedel av kraftproduksjon](#)

